

לזכרו של אברהם רוזנברג

עפר דרורי

אברהם רוזנברג ז"ל, תלמיד מצטיין בפיזיקה ובמתמטיקה בבית הספר התיכון "מעלה" בירושלים, ספורטאי מצטיין שיחד עם חברים מכיתתו זכה באליפות הארץ בכדור עף לבתי ספר תיכוניים, אלוף הארץ בקליעה במסגרת מועדון גדנ"ע קליעה בירושלים, חניך מצטיין בטירונות, חניך מצטיין בצמ"פ, אלוף צה"ל בתותחנות טנקים, חניך מוערך בקורס מט"קים, גנן בקורס מפקדי טנקים וחבר אהוד נפל על גדות התעלה בסיני במלחמת יום הכיפורים. לפני מותו הספיק אברהם להחליף פעמיים טנקים שנפגעו והתנדב לחפש לו טנק גם אחרי שקיבל הוראה להתפנות. גם לקרב האחרון הצטרף אברהם מיוזמתו והצטרף ללחימה עם טנק השוט שלו במסגרת גדוד טנקי מג"ח.

סמ"ר אברהם רוזנברג נולד ברומניה ב- 3.7.1953 ונפל בסיני במלחמת יום הכיפורים ב- 8.10.1973. אברהם או כפי שכולם קראו לו – "רוזה" (קיצור לשם משפחתו רוזנברג) היה "מורעל" צבא ובמיוחד "מורעל" שריון עוד בטרם גיוסו. הדבר בא לידי ביטוי בהתנדבות שלו לקורס מ"כים במסגרת הגדנ"ע על חשבון החופש הגדול מבית הספר, בנשיאה הקבועה שלו את רובה הליווי בטיולים השונים, בהתמדתו בגדנ"ע קליעה במועדון "אלנבי" בירושלים ובתחרויות ספורט וכושר שונות במסגרת בית הספר התיכון מעלה בירושלים.

עושה רושם כי כל שמונה עשרה שנות חייו הראשונות היו מעין הכנה לדבר האמיתי – גיוס לצבא ולחיל השריון.

רוזה גויס במחזור אוגוסט 1972 מיד לאחר סיום בחינת הבגרות האחרונה והתנדב לחיל השריון. רוזה היה בעל מוטיבציה אדירה הן לגיוס והן לשריון והדבר בא לידי ביטוי בהצטיינותו הרבה. את הטירונות סיים חניך מצטיין וקיבל את דרגת הטר"ש (כן, אז זו היה דרגה למצטיינים). את הצמ"פ סיים כתותחן מצטיין וקיבל את דרגת הרב"ט. ראוי לציין שרוזה לפני גיוסו זכה ברובה צלפים כפרס על זכייתו כאלוף הארץ בקליעה באותה שנה. בנוסף קבע אברהם שיא צהלי לזמנו במטווח חש"ן כאשר השיג 96 נקודות מתוך 100 אפשריות וזכה לתעודת הצטיינות וזאת בנוסף לדרגה. את קורס מפקדי הטנקים סיים אברהם בציון גבוה ונשאר בעל כורחו מחזור אחד להדרכה בגדוד 198 של חטיבה 460. "בעל כורחו" כי דרכו של אברהם אצה לו ללכת לקורס קצינים ולהתקדם, ההשארות כגון למשך קורס אחד קלקלה את התוכניות המוגדרות שלו. לאברהם, עוד בטירונות ולמען האמת עוד לפניו, היה מסלול קידום ברור רשום בפנקס. עפ"י רישום זה הוא ידע מתי הוא מתגייס, מסיים טירונות, מסיים צמ"פ, מסיים קורס מט"קים, מסיים קורס קצינים, קורס מפקדי פלוגות, קורס מג"דים... נדמה לי שסולם המשימות שהטיל על עצמו הסתיים בדרגת אלוף אבל אולי אף גבוה מזה... היום זה נשמע מעט ילדותי אבל אצל אברהם זה היה ריאלי לחלוטין.

רציתי לספר על הקרב האחרון של אברהם שהיה כל כך אופייני לו ובסופו שילם בחייו. מי שהיה באזור גשר הפירדאן במסגרת המתקפה של ה- 8 באוקטובר ראה (ויש לנו כמה עדויות לכך) טנקי מג"ח מסתערים לעבר הדיקליה שממזרח לתעלה. בתוך טנקי המג"ח האלו הופיע תוך יישור קו והסתערות גם טנק שוט קל אחד שלא היה שייך לגדוד אבל מפקדו הצטרף בצורה וולונטרית לחלוטין למתקפה על המצרים עד שהטנק נפגע ונעצר. מפקד הטנק הזה היה אברהם רוזנברג ז"ל.

הסיפור על שלושת ימי הלחימה בהם השתתף אברהם ז"ל, הוא מורכב ומסובך עקב שינויים במקומות ובתפקידים וריבוי הנפגעים באותה החזית. סיכום זה מבוסס לכן על קטעי עדויות, זיכרונות ופקודות מבצע שלוקטו מתוך מגמה לתת תיאור מציאותי של מעשיו עד רגע נפילתו. הואיל וכך ישנם רגעים לא מעטים שאין אנו יודעים מה עשה בהם אברהם, מחוסר עדים. רגעים אלו יישארו כנראה חתומים בפנינו לעולם. יחידתו של אברהם ז"ל (גדוד 198) נכנסה לכוננות כבר בראשון באוקטובר ה' בתשרי. החופשות צומצמו והוגבלו. היה זה לאחר שהצבא המצרי פתח בביצוע תרגיל רב עוצבתי נרחב. התרגיל המקיף ביותר שערך הצבא המצרי מאז מלחמת ששת הימים ושסופו היה בחציית התעלה ובפרוץ מלחמת יום הכיפורים. כל הציטוטים בהמשך נלקחו מעדויות של לוחמים ומפקדים כפי שנמצאו בתיקי אגף הנעדרים לאחר המלחמה.

יום שישי, 5 באוקטובר 1973 – ט' תשרי

"לאחר סיום שבוע אימונים מרוכז, התחלנו בטיפול שבועי ובהכנות ליום כיפור. לפתע קבלנו הוראות להכין את הציוד ולהתכונן לנוע למקום אחר. תוך המשך הטיפולים התארגנו וריכזנו את הציוד. אכלנו את הסעודה המפסקת קצת מוקדם וחיכינו לאוטובוסים". סמוך לשעה 12:00 בצהריים החלו הצוותים להתרכז בשדות התעופה במרכז הארץ, שם עלו על המטוסים. בשעה 17:00 נחתו ראשוני המטוסים המסיעים את לוחמי החטיבה ברפידים. עד חצות הלילה נשלמה "הרכבת האווירית".

יום שבת, 6 באוקטובר 1973 – י' תשרי

כל ליל השבת עסקו הצוותים בטיפולים בטנקים שקיבלו. הם עסקו בזיוודם ובחימושם. "מלאכה זו נסתיימה בשעות מוקדמות של יום שבת, ואז הלכנו לישון. לאחר שלוש שעות עד ארבע שעות שינה העירו אותנו ויצאנו את הבסיס עם הטנקים". לפתע בשעה 13:50 בערך, בעת שהכול היו שרויים בהתארגנות קדחתנית, צללו מטוסים מצריים והטילו פצצותיהם על הלוחמים. היה זה האות לפתיחת המלחמה ע"י המצרים. מיד לאחר התקפת המטוסים המצריים ברפידים הופרד אברהם ממחלקתו והועבר למטה הגדוד לרשותו של הסמג"ד, סרן צידון, כאשר אברהם משמש לו כתותחן. הם נעו עד קרבת התעלה בגזרה הצפונית, במטרה להתחבר עם מעוז "מפרקת". החבירה עם "מפרקת" לא עלתה יפה. הכוח נתקל בשטח קשה למעבר – דיונות חול וביצות. כן נתקל הכוח במוקשים שהספיקו המצרים לפרוס. טנקים רבים נתקעו, והכוח עסק בחילוץם. מספר אחד החיילים: "הטנק של רוזנברג שימש כטנק חילוץ, אך הם לא הצליחו לחלץ אותנו, והסמג"ד, סרן צידון, השאיר את טנק החילוץ, עלה על טנק אחר והמשיך לנוע". ... הסמג"ד הורה למפקד הטנק לעבור לטנק שלו ולהמשיך בניסיונות החילוץ. אברהם נשאר בטנק בתור תותחן, והסמג"ד המשיך בדרכו.

יום ראשון, 7 באוקטובר 1973 – י"א בתשרי

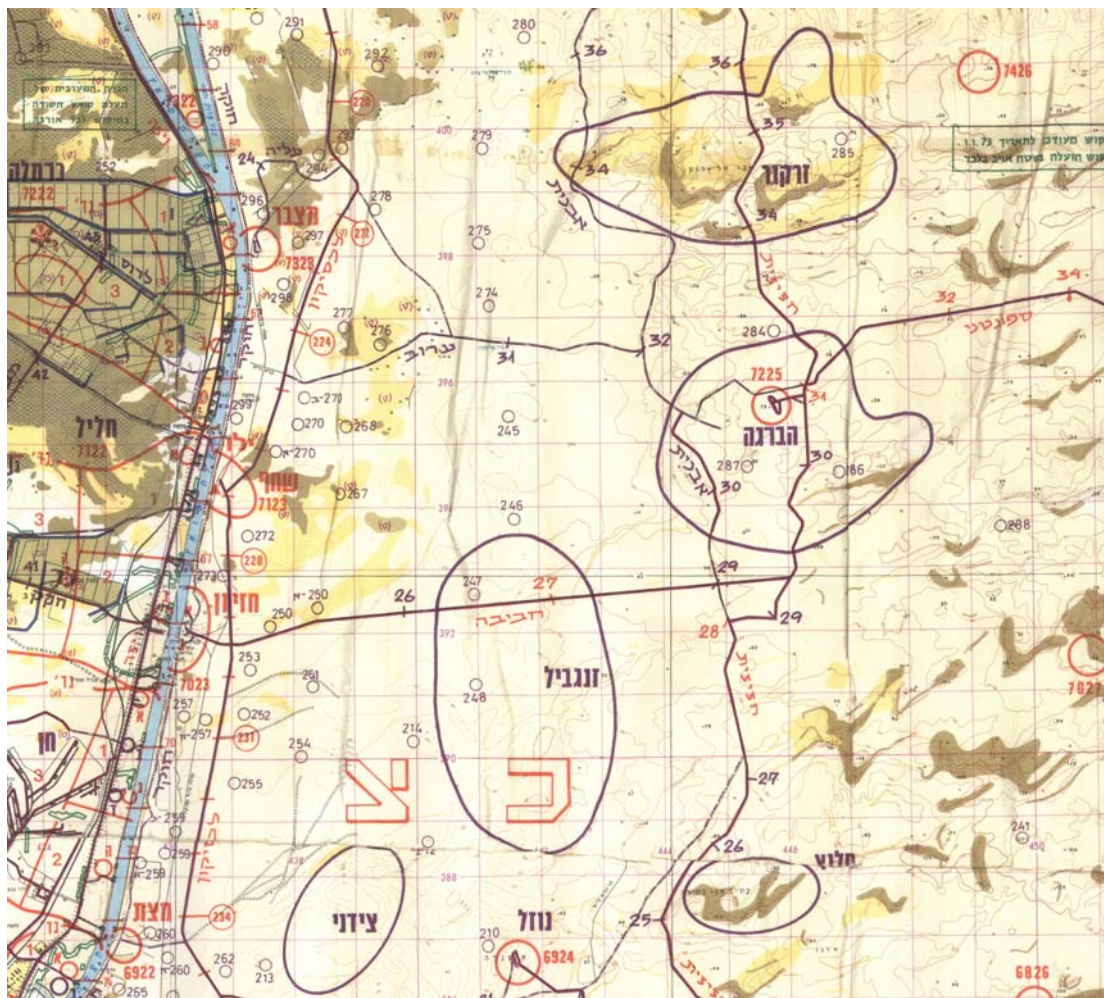
ביום ראשון בבוקר בשעה 07:00 לערך נפגע הטנק בו היה אברהם, כנראה מטיל. הצוות, כולל אברהם, נחלץ. "עלינו על טנק אחר אשר הביא אותנו לתאג"ד. איש מאיתנו לא נפצע. כל מי שלא היה לו טנק עזב את המקום ולן בלילה בבלוזה. אולם אברהם נשאר באותה נקודת ריכוז". מספר אחד החיילים: "באותו בוקר של יום א' (7.10.1973) נפצעתי ופינו אותי לתאג"ד. כששכבתי שם, אני זוכר שהגיע למקום רוזנברג כשעליו מעיל עבה. כשראה אותי, ניגש אלי ושאל מה קרה לי ואיי נפצעתי. כעבור זמן מה קם, איחל לי החלמה והלך". בשעה 16:00 אותו היום התקבצו "כוח עמיר" (גדוד 198) ו"כוח שילה" (גדוד 196) בצומת "מאדים-כרטיסין" (כ-20 ק"מ מזרחית לקנטרה). הצוותים הצטיידו, תודלקו ונערכו לאבטח את הצומת ואת הציר. הצוותים שנשארו ללא טנקים וללא ציוד אישי נשלחו לבלוזה להצטיידות מחודשת. אולם אברהם נשאר במקום, זאת משום שבשעה 18:00 הגיע הטנק של רס"ן ג'פקו ז"ל (שנהרג בקרבת קנטרה) לאזור כביש הרוחב – בלוזה. על הטנק פיקד מש"ק שקיבל פקודה להתחלף עם אברהם ולמסור לפיקודו את הטנק. רוזנברג קיבל את הטנק ונכנס איתו לחניון הפלוגתי שבו התארגן באותה עת שאר הכוח.

יום שני, 8 באוקטובר 1973 – י"ב בתשרי

בסביבות השעה 01:00 קיבל הקמב"ץ פקודה להעביר טנק למפקדת החטיבה (חטיבה 460). הוא שלח לשם את הטנק של רוזנברג. בשעות הבוקר יצאה החטיבה לתקוף את מערכי האויב בואכה גשר פירדאן, כשהיא נעה בכיוון כללי מצפון מזרח לדרום מערב. טנק השוט של רוזנברג נראה ע"י מספר לוחמים בצומת "מאדים-חזיזית". ניסיונות שנעשו להתקשר איתו באלחוט לא נענו מכיוון שהוא היה בהאזנה לרשת החטיבתית.

מספר אחד הקצינים "בשעה 07:00 לערך, זיהיתי שוב את סמל רוזנברג בתא המפקד, תוך כדי תנועת הכוח בדילוגים כלפי דרום מציר "מאדים". כל החטיבה נעה בפריסה מאזור "כרטיסין" על

ציר "מאדים" עד צומת "חזיונית". בשעה 09:00 לערך הגיע החטיבה לתעוז "מרור". שם גם היה הטנק של רוזנברג, שהיה עכשיו של חפ"ק המח"ט (הטנק של ג'פקו מלכתחילה). משם פנתה החטיבה דרומה ונסעה לאורך ציר התעלה כאשר כל החטיבה נעה ממזרח לציר במרחק שבין שלושה לחמישה ק"מ, על הרכסים השולטים על בקעת התעלה ממזרח לציר "לכסיקון". מספר קצין אחר: "את רוזנברג ראיתי עם הטנק שלו בין "מרור" לבין ציר "חביבה". זה היה בין השעות 10:00 ל 11:00 לפני הצהריים". זו הייתה הפעם האחרונה שמישהו מהחטיבה ראה אותו.

אזור הקרב האחרון וציר "חביבה" במפת קוד סיריוס ששימשה במלחמת יום הכיפורים

הקרב האחרון

כשהגיע החטיבה מול גשר הפירדאן מצפון ל- "זנגביל", היא התפרסה. במקום היו שני גדודים. גדוד אחד השוטם, וגדוד שני – המג"חיים. שניהם ניהלו קרב אש עם הדקליה הנמצאת מצפון לגשר – צומת "לכסיקון-חביבה". מספר המפקד: "ניהלנו אש עם הדקליה כחצי שעה עד שעה. ראיתי שהאש לא יעילה ובקשתי מהמח"ט אישור לקצר טווח. קיבלתי אישור לקצר טווח. לקחתי את גדוד המג"חיים דרומה ופרסתי אותו משני צדי ציר "חביבה", ואז התחלנו בהסתערות. כאן בעצם פסקה האש של האויב, התנועה הייתה שקטה. המשכנו לקצר טווח ובאזור הצומת של "חביבה-לכסיקון" המג"חיים שהמשיכו להתקדם היו כבר בתוך הכוח המצרי. הם חטפו מכת אש חזקה מאוד מארטילריה, טילים וטנקים... כשמספר הטנקים שנפגע הלך וגדל והמג"ד נפצע, ביקש המ"פ אישור להתקפל לאחור. כמובן שנתתי לו והוא התחיל לדלג לאחור תוך כדי איסוף הפצועים". לפי עדויות של אנשי גדוד המג"חיים, נראה טנק שוט מדרום לציר "חביבה", כשהוא נע בכיוון מוצב "חזיונית". עדויות נוספות של קצינים מהגדוד מלמדות, שטנק השוט הצטרף לקרב מרצונו, הסתער על הכוחות המצריים שהיו באזור, וזאת מבלי שהגדוד יכול ליצור עמו קשר, משום שהטנק היה קשור לרשת הקשר החטיבתית. יש לשער שבטנק זה היה אברהם. חיזוק לגרסה זו ניתן בעדותו של אחד מפקדים במחלקת המג"חיים שסיפר: "הסתערנו ארבעה טנקים בקו ההסתערות לכיוון המים. מימין לי היה טנק שוט שחצה את הכביש והסתער על

הח"ר... השוט לא היה מהגדוד, כי בגדוד היו רק מג"חים... לאחר מספר ימים, נדמה לי שראיתי את השוט ליד גשר הפירדאן."

ואומנם בסריקה שנערכה באזור המתואר, ביום 3.3.1974, נמצא הטנק של אברהם, פגוע, כשהוא עומד במרחק של כ- 700 מטרים דרומית לציר "חביבה" וכשני ק"מ מזרחית לתעלה. המקום שבו נמצא הטנק של רוזנברג מתאים למיקומו של השוט שעליו מדובר בעדותו של הקצין המצוטט לעיל.

יחד עם אברהם, המט"ק, נפלו שאר אנשי הצוות:
רב"ט נימן קלמן ז"ל – תותחן.
סמל שטייגר מאיר ז"ל – טען קשר.
רס"ל ברייטנר יצחק ז"ל – נהג.

אברהם הועלה לאחר מותו לדרגת סמל ראשון. הוא הובא למנוחות עולמים בבית הקברות הצבאי שבהר הרצל בירושלים בכ"ג באדר תשל"ד.

עדות נוספת על הקרב האחרון של אברהם מצאתי 29 שנה לאחר המלחמה בספר "גדוד טנקים 198 במלחמת יום הכיפורים". כותב ישי וקסלר: "הטנק של אברהם רוזנברג נלקח ממני בחניון הלילה ב- 7 באוקטובר והועבר לחפ"ק הסמח"ט. אנשי הצוות היו: מפקד, אברהם רוזנברג; תותחן, קלמן נוימן; טען, מאיר שטיגר; נהג, יצחק ברייטנר. אנשי הצוות האלה היו מביסל"ש בעוד אברהם היה מדריך במחלקה שלי בקמ"ט. על פי עדויות שונות, נע הטנק של אברהם בצמוד לטנק ולגמ"ש של הסמח"ט ששון שילה. בשלב מסוים, עם ההיתקלות של גדוד 19 בגשר הפירדאן, הצטרף הטנק לחימה. העובדה הזאת נודעה לי לאחר המלחמה, כשתחקרנו קצינים בגדוד 19 על טנק שוט, שלא נודעו עקבותיו. מהתחקור הזה התברר, כי הטנק נע בתוך גדוד 19, ירה נלחם ונפגע בקרבת התעלה. עוד הוסיפו מפקדי גדוד 19, כי לטנק לא הייתה תקשורת רדיו, והוא לא הופיע ברשת הגדודית. הטנק וצוותו הצטרפו לכוחות הלוחמים ונלחמו באומץ רב עד שנפגעו. גופות אנשי הצוות נמצאו כ- 8 חודשים לאחר תום המלחמה, באזור נפילתם, והובאו לקבר ישראל".
גדוד 19 המצוטט בספר של וקסלר הוא גדוד 196 שהיה גדוד מג"ח ע.ד.).

בשנת 1998 הקמתי אתר אינטרנט צנוע לזכר חברי מפלוגה י' שנפלו במלחמה לדף זה צרפתי את שמות חברי שנהרגו במלחמה שלא במסגרת הפלוגה ביניהם אברהם רוזנברג
<http://shum.huji.ac.il/~offerd/friends/friends.htm>.

בשנת 2005 הקדשתי את ספרי "המלחמה שנשכחה" לאברהם רוזנברג (נמצא ב-
<http://www.global-report.com/a.php?c=drori&a=13&rc=drori>).

בתאריך 2 למאי 2006 ביום הזיכרון לחללי צה"ל רואיינה קלרי רוזנברג אמו של אברהם ז"ל ברשת א' בו ספרה עליו בילדותו ובתקופת הצבא. ניתן לשמוע את הראיון באתר לזכרו שכתובתו היא: <http://www.global-report.com/a.php?c=drori&a=276&rc=drori>

ביום הזיכרון השלושים ושתיים למלחמת יום הכיפורים הדליקה קלרי, אמו של אברהם, את אבוקת הזיכרון בטקס הממלכתי שנערך בבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים. הקריין ליווה את ההדלקה בסיפור נפילתו של אברהם.

גם היום שלוש שנים לאחר המלחמה ההיא אני מוצא את עצמי בזמנים שונים חושב על אברהם חברי הטוב, ומנסה לדמיין היכן הוא היה היום, מה היה עושה, האם שאיפותיו להתקדם ולהיות חלק מהפיקוד הבכיר של הצבא היו מתממשות ואם כן באיזה תפקיד היה היום? אלוף פיקוד? ראש זרוע? בתפקיד ניהולי בכיר לאחר שהשתחרר מהצבא? מי יודע.
חסרונו מורגש בלבנו החברים וכמובן בלב המשפחה יום יום.

"... כי מדי דברי בו זכר אזכרנו עוד..." (ירמיהו לא' יט')